

برگ‌هایی پراکنده

کورثس نوروز مرادی

در میان اوراق کتب و مطبوعات قدیمی و کمیاب موجود در کتابخانه مجلس اغلب برگ‌های یافته می‌شود که با تطبیق همان اثر در کتابخانه‌های دیگر این برگ‌ها را نمی‌توانیم مشاهده کنیم، این اوراق اغلب در آغاز و انجام آن جلد ضمیمه شده است و هیچ‌گونه ارتباطی با محتوای و موضوع جلد آن اثر ندارد این گونه برگ‌ها به ندرت نیز در میان آثار صحافی شده و بصورت جدا و حتی روی آستر بدرقه (داخل جلد اثر) مشاهده شده است. موارد فوق سوای بر اوراقی چون پاکت‌نامه تکه‌هایی از نامه و گزارش‌ها و حتی یادداشتهایی روی متون، اظهار نظرهای مطالعه‌کننده راجع به مطالب کتابهاست، که بسیار ارزشمند بنظر می‌رسند اما کمتر فهرست‌نویسی در فهرستها به آنها اشاره می‌نماید و اغلب از کنار آنها به راحتی می‌گذرند. در همین خصوص تلاش کردیم تا نمونه‌هایی از اینگونه اوراق را در این سطور قرار دهیم.

برگ نخست: نشانی منزل نمایندگان مجلس دوم شورای ملی

برگ نخست از اوراق پراکنده این یادداشت، ورقی بوده ژلاتینی که در میان یکی از مجموعه‌های روزنامه‌های مشروطیت پیدا شده است، بر روی این ورق نشانی منزل حدود هفتاد تن از نمایندگان مجلس دوم شورای ملی به همان شکل که در جدول آمده درج شده است. مجلس دوم که به ظاهر ۱۳۳ تن نماینده داشت ولی عملاً نوزده کرسی وکالت آن به علل مختلف خالی مانده بود. از دوم ذی‌قعدة ۱۳۲۷ ق تا سوم محرم ۱۳۳۰ ق برقرار بود. نشانی ۷۰ تن از ۱۱۹ نمایندگان موجود در مجلس دوم نکات باریک و جالبی را نشان می‌دهد از آن جمله اینکه روشن می‌کند که نمایندگان هر استان و هر مسلک ترجیح می‌دادند، در نزدیکی هم سکنی گزینند و منازل برخی از وکلای شهرستانی استیجاری بوده است و کوچه باریک‌هایی که امروز جز نام قدیم چیزی از آن بجای نمانده روزگاری محل آمد و شد بسیاری از تاریخ‌سازان بوده است و ...

محل سکناى نمايندگان محترم تا پنج ايت ثيل ۱۳۲۸ق [بقرار ذيل است ضمناً از نمايندگان محترم تمنا مى‌شود هر کدام منزل خود را تغيير مى‌دهند بادرهٔ مباشرت مجلس اطلاع دهند ساير نمايندگان محترم اعلام [کنند].

اسامى	منزل	اسامى	منزل
آقای مستشار الدوله [صادق، وکیل تبریز]	خیابان شاه آباد	آقای ممتازالدوله [امیر اسمعیل خان]	خیابان شاه‌آباد- نمره ۲۹
آقای حاج سید نصرالله [سادات اخوی]	سرچشمه کوچه سادات اخوی- نمره ۲۸	آقای معاضدالملک	خیابان امیرخان سه دوره- نمره ۳۸
آقای معززالملک	خیابان دوشان تپه جنب خانه نیرالدوله- نمره	آقای وزیرزاده	بین دو تکیه دباغخانه و سنگلج- نمره ۱۷
آقای میرزا مرتضی خان	خیابان صفی علیشاه- نمره ۹	آقای مؤتمن الملک	خیابان مشیرالدوله - نمره
آقای صدیق حضرت	خیابان دولت- نمره ۲۵	آقای وحیدالملک	دروازه شمیران خیابان شنی - نمره
آقای حسعلی خان	میدان مخبرالدوله- نمره	آقای میرزا داودخان	سنگلج کوچه عباسقلی - نمره ۶
آقای اسدالله میرزا [شهاب الدوله]	قنات آباد آخر کوچه وزیر نظام	آقای لسان الحکماء	قنات آباد آخر کوچه وزیر نظام- نمره ۹
آقای دکتر امیرخان	خیابان حسن آباد- نمره	آقای حسینقلی خان نواب	پشت سفارت انگلیس- نمره
آقا شیخ حسین یزدی	سرچشمه نزدیک خانه سادات اخوی کوچه حمام- نمره	آقای ذکاء الملک	خیابان جنب انگلیس- نمره ۴
آقا میرزا ابراهیمخان [وکیل اصفهان]	پهلوی پارک ظل السلطان خیابان	آقای حاج فاتح الملک [حاج میرزا احمدخان وکیل اصفهان]	پشت مسجد سپهسالار روبروی خانه نظم الدوله- نمره ۲۰
آقای وکیل التجار [وکیل گیلان]	خیابان نگارستان مشهور به شنی- نمره ۲۰	آقای ارباب کیخسرو	بالای سفارت انگلیس وصل بسفارت آمریکا- نمره ۷
آقای دکتر اسمعیل خان	خیابان چراغ گاز کوچه سراج الملک- نمره ۳	آقای ناصرالاسلام [وکیل گیلان]	خیابان دوشان تپه دست راست کوچه سوّم- نمره ۳

منزل	اسامی	منزل	اسامی
خیابان عین‌الدوله نزدیک بازارچه حاج سقاباشی- نمره ۲۲	آقای ادیب‌التجار	چهار راه شاه‌آبادخانه اعلاء‌الملک- نمره	آقای معاضدالسلطنه
نزدیک خانه عین‌الدوله کوچه میرمحمدحسین- نمره ۲۴	آقای متین‌السلطنه [عبدالمجیدخان]	عودلجان کوچه جارچی‌باشی- نمره ۱۰	آقای فهیم‌الملک
خیابان نایب‌السلطنه- نمره ۱۷	آقای حاج اسمعیل کاشف	پشت مسجد سپهسالار روبروی درب زنانه- نمره ۸	آقای سید حسین اردبیلی
سرتخت کوچه نصیرالدوله- نمره ۲	آقای قوام‌الاسلام [وکیل نیشابور]	سرچشمه کوچه حمام-نمره ۴	آقای صدرالعلماء خراسانی
خیابان دوشان تپه کوچه دوم- نمره ۱۲	آقا میرزا محمدعلی‌خان تربیت	کوچه اعتمادالسلطنه- نمره ۱	آقای محمدهاشم میرزا [وکیل سبزواری]
خیابان شاه‌آباد- نمره ۳۷	آقا سید جلیل [اردبیلی وکیل تبریز]	حیاط ساری- نمره	آقای منتصرالسلطان
تخت زمرد خانه مجد دیوان- نمره ۸	آقا میرزا اسدالله‌خان [کردستانی]	خیابان شاه‌آباد (کوچه باغ آقا سید هاشم)- نمره ۷	حاج مصدق‌الممالک [حاج محسن آقا وکیل ملایر]
سرچشمه کوچه حمام- نمره ۹	آقا سید حسین کزازی [سید حسن]	خیابان دوشان تپه کوچه دوم- نمره ۹	آقا عز‌الممالک [میرزا امان‌الله‌خان وکیل خوزستان]
ابتدای خیابان مشیرالدوله- نمره ۵	آقای دکتر علیخان [وکیل گیلان]	کوچه قاجاریه روبروی خانه امیرالامراء- نمره ۶	آقای ابوالقاسم میرزا [وکیل کرمانشاه]
سرچشمه اول بازار- نمره	آقای حاج وکیل‌الرعايا [حاج شیخ محمدتقی وکیل همدان]	سنگلج روبروی خانه آقا میرزا سید محمد [مجتهد]- نمره ۲۴	آقای سلیمان میرزا [اسکندری]

منزل	اسامی	منزل	اسامی
خیابان علاء الدوله کوچه جنب میدان مشق - نمره	آدینه محمدخان آخوند جعفربای [وکیل دشت گرگان - يموت]	محله شاه آباد کوچه شیبانی - نمره ۲	آقای شیبانی [میرزا احمدخان وکیل کاشان]
سرچشمه کوچه آقاسی - نمره ۱۳	حاج سید ابراهیم [حاج سید ابراهیم مدرسی وکیل شیراز]	خیابان دوشان تپه نزدیک خانه آقا سید حسن جبل‌المتین - نمره	آقای حاج آقا [حاج آقا مجتهد شیرازی وکیل شیراز]
خانه جناب وزیر داخله آقای سردار اسعد - نمره	آقای مرتضی قلی‌خان بختیاری	کوچه تاجرباشی شیروانی - نمره ۱۷	آقای میرزا علی‌اکبرخان دهخدا
سنگلج کوچه میرزا عیسی وزیر - نمره ۱۲	آقا شیخ محمدعلی بهجت‌العلماء	سرچشمه کوچه قاجاریه -	آقا سید محمد باقر ادب
کلینک خانه مرحوم آقا میرزا صالح عرب - نمره	آقای آقا میرزا محمدصادق	—	آقای افتخارالواعظین
پشت‌مسجد سپهسالار کوچه نصرالله‌خان تلگرافچی - نمره	آقای تقی‌زاده [سیدحسن]	سرچشمه کوچه حمام	[یک اسم افتادگی دارد]
کوچه غریبان پهلوی چنار - نمره	آقا سید محمدرضا [همدانی یا مساوات]	خیابان الماسیه خانه مرحوم حکیم‌الملک - نمره	آقای حکیم‌الملک [میرزا ابراهیم‌خان]
خیابان شاه‌آباد خانه خیرالسلطنه - نمره ۲۲	آقای شیخ محمد خیابانی	خیابان شاه‌آباد خانه خیرالسلطنه - نمره ۲۲	آقا میرزا اسمعیل نوبری
خیابان شاه‌آباد خانه خیرالسلطنه - نمره ۲۲	آقا میرزا احمد قزوینی	خیابان شاه‌آباد خانه خیرالسلطنه - نمره ۲۲	آقا شیخ اسمعیل هشترودی
خیابان چراغ برق کوچه مدیرالصنایع - نمره ۷	آقا میرزا محمد نجات	کوچه آقا سید هاشم - نمره ۱۴	آقا شیخ رضا دهخوار قانی
کوچه طبرخان سردارخانه نصیردفتر - نمره	آقای حاج معین‌الرعايا	خیابان شاه‌آباد کوچه آقا سید هاشم - نمره ۶	آقای حاج میرزا رضاخان
خیابان شاه‌آباد روبروی خانه آقای مستشارالدوله - نمره ۳	آقای میرزا آقا [فرشچی وکیل تبریز]	خیابان شاه‌آباد - نمره ۲۹	آقای معتمدالتجار
خیابان چراغ برق خانه مرحوم اقبال‌الملک - نمره	آقای حاج محمد کریمخان	باغ پسته خانه اسعدالدوله - نمره	آقا شیخ ابراهیم [زنجانی]

مکتب انجمن مدرسین تهرانی، اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران، شماره ثبت: ۳۱۳۸۷ / ۱۳۸۷

اسمی	شماره	شماره	اسمی	منزل
آقای سید محمد...	۱		خان شاد آباد	بیت محمد باقر در کربلا حضرت زین العابدین
آقای...	۲	۲۹	خان شاد آباد	خانان سیده خانم و سید محمد علی
آقای...	۳	۳۸	خمسینه که در سادات اوجی	گروه خاندانی سید محمد...
آقای...	۴	۳۸	خانان ابراهیم سید...	خانان شاهزاده ابراهیم و سید محمد...
آقای...	۵		خانان علی و سید...	خانان علی و سید...
آقای...	۶	۱۷	پنجاه و هفتده سیخ	خانان محمد و خانم...
آقای...	۷	۹	خانان علی شاه	گروه آهسته سید...
آقای...	۸		خانان سید ابراهیم	خانان خانان خان کوچه محمد...
آقای...	۹	۱۵	خانان دولت	خانان شاهزاده ابراهیم سید...
آقای...	۱۰		خانان دولت	گروه ابراهیم سید...
آقای...	۱۱	۶	خانان سید ابراهیم	خانان شاهزاده...
آقای...	۱۲	۶	خانان سید ابراهیم	خانان شاهزاده...
آقای...	۱۳	۹	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۱۴	۱	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۱۵	۲۰	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۱۶	۲۰	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۱۷	۳	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۱۸	۳	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۱۹	۲۳	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۲۰	۱۰	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۲۱	۲۳	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۲۲	۸	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۲۳	۱۷	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۲۴	۴	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۲۵	۲	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۲۶	۱	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۲۷	۱	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۲۸	۱	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...
آقای...	۲۹	۱	خانان سید ابراهیم	خانان سید ابراهیم...

پیام بهارستان / سن ۱، شماره ۱ و ۲ / پائیز و زمستان ۱۳۸۷

برگ دوم: قدیمی‌ترین تعرفه انتخاباتی

نخستین مجلس ایران در ۱۳ مهرماه ۱۲۸۵ شمسی بدون حضور نمایندگان شهرستانها با نطق مظفردالدین‌شاه بیمار افتتاح شد به موجب ماده شش نظامنامه انتخابات این مجلس نمایندگان از بین طبقه اشراف و شاهزادگان و تجار و مالکان و روحانیون و اصناف انتخاب می‌شدند و مردم فقط می‌توانستند از طبقات یاد شده نمایندگان خویش را برگزینند، نه بر اساس موقعیت جغرافیایی‌شان. اگر چه انتخابات سیستم صنفی در همان مجلس نخست برگزار شد و در دوره دوم بکلی این شیوه ملغی گردید، اما یادگار آن در تصاویر دو ورق زیر همیشه در خاطره تاریخ‌مان زنده می‌ماند.

ایالت	اسم	مولد	محل حجره یا دکان
تهران	میرزا آقا	تهران	
صنف	اسم پدر	محل اقامت	سب
علاق	مرحوم میرزا فتح‌الله	مکتب ابا	۳۲

نمبره ۱۱۲۵۲ / ۳۸

تاریخ ۱۲ شهر شهریور ۱۳۲۴

با تجسس نظار مجلس شورای ملی شهادت میدهم که دارنده این ورقه بموجب نظامنامه مورخ بیستم شهر رجب المرجب سنه ۱۳۲۴ موشح بدستخط اعلیحضرت آندس مظفرالدین شاه خلد الله مآله دارای شرایط انتخاب است و میتواند رأی خود را در موقع انتخاب صنف و طبقه خود اظهار نماید این ورقه فقط بجهت انتخابی که در تاریخ واقع خواهد شد محضی و معتبر است (امضا پشت صفحه) ۲۵

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

با کمال احترام و نهایت تقدیر از اطلاع یافتن که در یکشنبه
ششم آذرماه که مجلس از دست نه ششم گرفت با درود و تبرک
صحت و شفا کمال درود آید

تقدیر
مهرور

جولیس الله الرحمن الرحیم
تاریخ ۲۸ رجب ۱۳۲۴

خدمت دبیران حضرت معتمد اهل علم و
آقایان اصناف که موافق شروط مفروضه انظار
حقی انتخاب کردن دارند اعلان و اعلام میشود
که از روز سه شنبه ۲۸ رجب تا روز دهم شنبان
در محل مجلس دایر الشوری ملی اسلامی از قرار
ذیل حاضر شده و نزد مس فقین طبقه خود
مهری خود را نموده و وقت شهادت نامه حقی
انتخاب دریافت و بری روز فرغ و انتخاب حاضر
داشته باشند

(اهل علم از بیاعت) (اصناف از یک تا ده)
(غروب مانده تا غروب) (دمه کلخته تا ظهر)

۱۳۲۴
۲۵

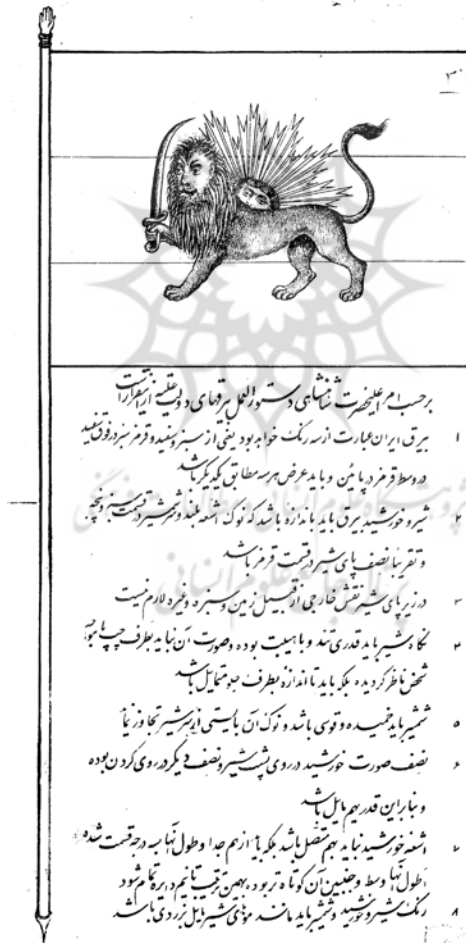
بسم الله الرحمن الرحیم
بسم الله الرحمن الرحیم
بسم الله الرحمن الرحیم

۱۱۲۵

۱۱۲۵

برگ سوّم: چند اعلان دیوار کوب عهد ناصری

اعلان و اطلاعیه رسمی و دولتی و خصوصی برای استحضار قاطبهٔ ممالک محروسه ایران در ایران سابقه طولانی دارد. این نوع اعلام بعدها با شروع انتشار روزنامه وقایع اتفاقیه در عهد ناصری در جراید منتشر می‌شده است بطوریکه حوالی سال ۱۳۲۹ قمری روزنامه‌های مستقل بدینکار اختصاص دادند با نام «روزنامه رسمی». این روزنامه نیز پس از چند بار فراز و فرود و تغییر نام و توقیف و انتشار تاکنون نیز تداوم داشته است، اما این نوع اعلانات پیش از انتشار روزنامه‌ها بصورت فرمان و یا اعلان‌های دیوار کوب توزیع می‌شدند نمونه‌ای از این نوع اعلان‌ها که بنظر می‌رسد مربوط به عهد ناصری است در صفحات زیر آمده است، که به نوعی دارای محتوای جالبی‌اند.

مستند شماره ۱۳۸۷ / ۲ / پایتیز و زمستان ۱۳۸۷

پیام بهارستان / د ۱، ش ۱ و ۲ / پایتیز و زمستان ۱۳۸۷

قانون دولتی

از آن روز که مشیت خداوندی ملت ایران بخوان گمن تمدن در زیر کف دستش انشا عجل آسادت با سادات غمی تا برای
 عقل فعال شاهنشاهی هر روز برای صنوف خلق طبقات مردم ترقیات کلیه حاصل شده از آنجمله سلیقه و نظر
 مستقیم است که بدون تقصیر و وجود در پی و سپاس نظم مشیت و تحصیل راحت و فراغت خود افاضه حکامی را که با صلاح معاش
 حالات ایشان نفاذ می نماید در البته خیر و سعادت و سپاس استرحات دهند
 خاطر الهام پذیریم این نیز از رعایت جزئیات ترقی و تسهیل امور این ملت فاضل نیست که بعون الهی به موجب مشیت از دنیا
 و فواید حاصل نماید این اوقات بر خاطر مبارک گذشت که مرئوسین غزوات رسایل در میان خلق از دانی و قاضی و صنایع مختلف
 چه قدر با بهانه نجات فاسده و حیالات غیر مرضیه است و موضوعاتی که بی رعایت معنی و مقصود در مبدای و شجاعت تدابیر
 نشأ حدوث چرینه و پاره می شود و باطل و پستی رصین مصافات ممولات از روشن کیر قعد و خواندن بکیت غزوات که ساقی
 و اسطفا را دست شسته نمودت چندین ساله را قطع کرده صفای و پستی را بکدورت و شمنی تبدیل نمیکند و با استکبارانه
 احتلاط و موانع است از دست داده بتلافی و مدار که این بخش از راضی و دست صادق اولای خود را در دیده اند
 و از محلی نفاذی چنین استکار و دروغی ظاهر است که نویسنده در صدر نوشته دشمن خود را قبله و خداوند بگرد و منجر
 خود را خداوند تصدق شود و با این است با المال مطعون و موم باشد از نیز تعرض پالم نه از طرف قرین اشرف لوکانه
 برای وقایع و استرام اصول تمدن و رعایت مصالح عامه است که گوید که من بعد بر قیامات کلیه متوقف و متروک بوده و در
 و بر قیامات بی هیچ پرایه است و شروع مطلب نمایند و در خانه پملا خطه ترتیب و ترکیب نوشته بر جا عبارت ختم شود نویسنده
 بکارش اسپم خود تاریخ تحریر مبارک کند و در مجمل خطاب فقط لفظ شما بنویسد و در سر پاک و بسته و کاغذ شما اسم مخاطب
 یا لقب دولتی که بجای اسپم معرفت رسم نماید بدون هیچ لقب و آرمشش تعلق و تعلق چنانکه در انجبات در رسایل حضرت ختمی است
 و اندکی صلوات الله و سلامه علیه و علیهم اجمعین همین سبک مسلک بوده اکنون در تمامی دول و ملل این رسم متداول استند
 و حکم مبارک عرفان و ایفای که اگرین بکسی بجات این عنوانات کند و بجهت اقدام نماید پسول امور و مخط و مواظبت دولت
 قوی شوکت خواهد بود و بر کس اجازه عمومی داده شود که در واقع و سوال جواب و از احدی خلاف حکم حکم مبارک را ماسا به
 نماید کاغذ مخون ابعرض پیشگاه هالیون برساند تا نویسنده عثمان و جمهری مخالفت حکم بسیاستی که برای او معین است
 رسیده برای دیگران عبرت شود فی سخته رمضان المبارک ۱۲۸۳

پیام بهارستان / ص ۱، سن ۲۰، ش ۱ و ۲ / پانیز و زمستان ۱۳۸۷

چون این روزها بعضی اشیاء تازه
فرنگستان آورده‌اند از جمله سبزی
خوب از سبزه تومانی هم اصدان و چه
می‌فروشند هر کس طالب باشد در کار و آسیر
مجره الکسی زبان و پل تروپت سماع فرید
۱۲۶۸

اعلان

میشوارل کرام طیب دندان ساز از استازینکه بسا کین در انجلا فاضره علمان دیا
 که درین شهر افتاد حشیا کرد و پیت و مشتال بار خود کرام کاسیل کار کرده است که امر شع
 جوهر دندان پر و آب حافظ الاسنان است که در یکلو دشت دندان وضع بوی مان و تقویتش مجرب و
 کامله و آن دندان منحل جمع علیا حضرت پیر اطرین دول فانه و چندین خانه کار بر عیان
 فرکت است یوشارل کرام متکفل است حاجی دندان کامل العینی کامی عقد اسپان ابا زیاده
 فردا ایر زده بقی که حال و علت لها ضا کند و پایه دندانها در می طلا و طلا سی سفید و دیا پاک کت دندانها
 معنیست یرا که در در الشورای طبیه فرانسه ایگونه دندانها را بریر قسام طرح داده اند هم از حشیت
 بروج و هم از حشیت پاکیزگی و شخص دندانها را صامن کپکی و استحکام آنهاست دندان میشانند بدین
 محتاج بکندن شیبه دندان اصلی بشود بوسطه قاعده مخصوصه امراض دندانها برود می خوبی معالیمها
 و سوراخ دندانها از طلا و مس و سبکی و امثال آنها پر میکند و گرم خورده را معالجه می نماید و در نزد او
 جوهر دندان پر و آب حافظ الاسنان که نسخه اش منحصر و مخصوصت و اگر کسی نیاز
 دندان صده و در بخی است باید رجوع باو کند منزل این دندان زرد جنب رسد و
 مبارک داری الفنون در خانه آقا میر عبد الباقی

تاج رشتی است

پیام بهارستان / د. ۱، س. ۱، ش. ۱ و ۲ / پائیز و زمستان ۱۳۸۷

برگ چهارم: چند شعر نیافته از مشروطیت

در سال‌های اخیر شاهد پژوهش‌های دانشجویی و بنیادی متعددی در مورد ادبیات مشروطه بودیم، عمده‌ی موارد خام مورد پژوهش این موضوع دیوان‌های شاعران و آثار منتشر شده منثور ادبای این دوره بوده است، اما آنچه بنظر می‌رسد هنوز جای غوری بیشتر دارد؛ ادبیات مشروطه در مطبوعات مشروطه است، کمیابی مطبوعات دوره مشروطه و عدم دسترسی پژوهشگران به این منابع را شاید بتوان یکی از دلایل فقدان یک پژوهش مفصل در این حوزه دانست. ولی آنچه مورد توجه است، اشعار و ادبیاتی است که در این دوره توسط شاعران گمنام و خوشنام در اوراق پراکنده سروده شده و هرگز فرصت انتشار نیافته‌اند در زیر نمونه‌هایی از تصاویر این اشعار که یکی توسط انجمن اتحادیه سعادت تهران در حوالی مجلس اول سروده شده و دیگر، دو قطعه شعر مربوط به مجلس دوم شورای ملی با شاعرانی گمنام و سرانجام سروده‌ای از ملک‌الشعراى بهار در اوایل جنگ جهانی اول (اوایل مجلس سوم)، بصورت ژلاتینی سروده شده، به همان شکل اصلی‌اش آورده‌ایم، تا باشد که بخشی از ادبیات منظوم مشروطه زنده گردد.

۱۱۲۵۲

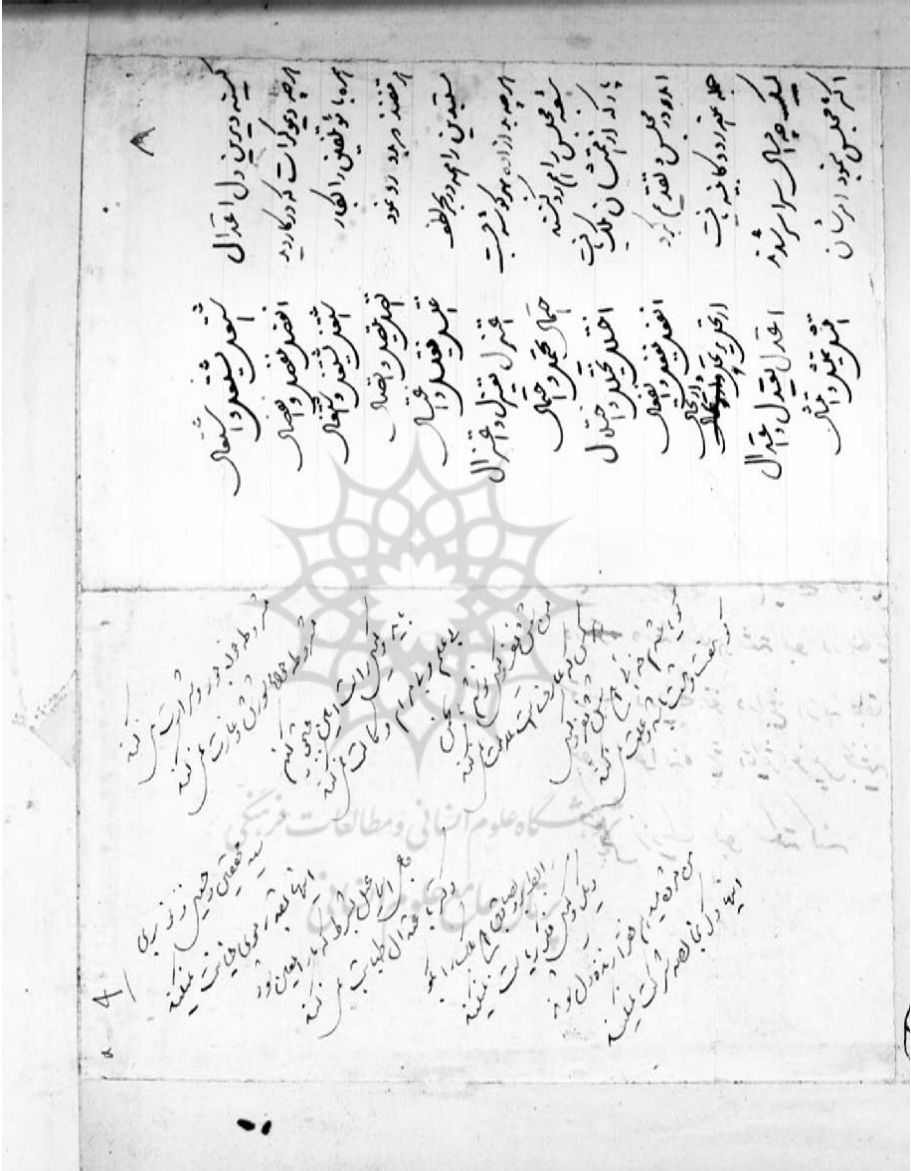
مجلس شورای بهار تهران
 در تاریخ ۱۳۰۲ خورشیدی
 در جلسه ۱۰۰۰
 در روز ۱۰
 در ساعت ۱۰
 در محل ۱۰

مجلس شورای بهار تهران
 در تاریخ ۱۳۰۲ خورشیدی
 در جلسه ۱۰۰۰
 در روز ۱۰
 در ساعت ۱۰
 در محل ۱۰

۱۳۰۲

پیام بهارستان / ۲، ۱ و ۲ / پاییز و زمستان ۱۳۸۷

ایران ما مالک المراتب است

مان ای ایرانیان! ایران از درجاست مملکت دارپوش و خوش نیلای است
هرگز ملک کین در دین از دناست عزیزت اسلام کو جنبش ملی تبارت

برادران رشید اینده سستی چراست؟ ایران مال ثمارت ایران مال ثمارت

سپه کین اسلام بازخاست بر پا صلب خشم شمال و جنوب داده نمای دیدید
روح تمدن لب آیت امن یحییبت دین مهره تیمم! کشور ایران غم صیب
بر این تیم و حزب کین این ثمارت ایران مال ثمارت ایران مال ثمارت
سنگه کین جوی رفت ز ایرانیان هرقل روی نژاد نکره ویرانمان
زگرد و لاریب تنی شد اوطانان خزان پنیز این شد دستاورد اهل ایران

بهر ایرانیان از خوش و با سخاست ایران مال ثمارت ایران مال ثمارت
کوه که شد اسفان بک افغان دچار لشکر بزرگ رفت ایران قسره
سراق و دوشرفد نسیم پستان خوار جنبش ملی رشید کیمه زرتشتین دار
ماند بایرانیان ایران به بازخواست ایران مال ثمارت ایران مال ثمارت!

مان ایرانیان بیستم مرستان بینه انیس به شهر رودستان
کوه در این میان گشته بوستان کوه زلف میبرند شوم ایران
فردنه ناموس و نام کورش زدن دولت بیست ایران مال ثمارت ایران مال ثمارت
پسیده آلی زیند بکله کوشن دوق زمان اسلامرا چند نماید شق
نیک شناسید باز جانب با لیل رقی وزیر پروت کیند کیند بن افواق

مملکت جگر که به چشم تپلاست ایران مال ثمارت ایران مال ثمارت
مان ای ایرانیان حرکت بسراستی ستم ز پلایت؟ کلان زینت چه اندک
بدر و افغان از پروان غنص و دودیت چرا؟ میویت چرا؟ عربیت چه تهر!
ایرانیست گناه، عربیت مملکت مملکت مال ثمارت ایران مال ثمارت
چند با دشمنان سید طرازی کنند اسپند باغالی او سیم سازن کینیند
اکبرن کرد کین با باغماست بد بینه نیا موسی ما دست دلنمایان
دست بر پیشگاه گران عزت کین است مملکت مال ثمارت ایران مال ثمارت

برادران رشید! برادران چه شد؟ هرگز رزنگاه دلاوریان چه شد؟
خشم با خیره گشت حیزه سر تیان چه شد؟ برش کیند جوی کیند گرتیان چه شد؟
کینیند نمرشود کاینک آخر دواست ایران مال ثمارت ایران مال ثمارت!

۰۳ بهار

پیغام بهارستان / د. ۱، سن ۱، ش ۱ و ۲ / پاییز و زمستان ۱۳۸۷